

การกลับมาของพระพุทธศาสนา

“พระเอก”

ของการศึกษาใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี

294.301337	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ส 691 ก	<b>การกลับมาของพระพุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่ / มนสิกุล โอวาทเภสัชช์, เรียบเรียง</b>
	กรุงเทพฯ : กลุ่มงานศาสนา สกศ., 2544.
	32 หน้า
	ISBN : 974-241-269-3
	1. พุทธศาสนากับการศึกษา                      2. มนสิกุล โอวาทเภสัชช์
	3. ชื่อเรื่อง

## การกลับมาของพระพุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่

โดย	มนสิกุล โอวาทเภสัชช์
สิ่งพิมพ์ สกศ.	อันดับที่ 110/2544
พิมพ์ครั้งที่ 1	พฤษภาคม 2544
จำนวนพิมพ์	5,000 เล่ม
ISBN	974-241-269-3
ผู้ออกแบบปก	นายนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม นางสาววลัยพร ศิริภิรมย์
จัดพิมพ์และเผยแพร่	กลุ่มงานศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ถนนสุขโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. (02) 668-7123 ต่อ 2426, 2427 โทรสาร (02) 668-7275 Web Site : // www.onec.go.th E-mail : religion@onec.go.th
พิมพ์ที่	หจก. พิมพ์ลายสื่อ โทร. 883-8159

การกลับมาของ

พระพุทธรูป  
“พระเอก”  
ของการศึกษาใหม่

โดย

นางสาวมนสิกุล โอวาทเภสัชช์

---

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ  
สำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ นร 1442/2034

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ  
ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

15 พฤษภาคม 2544

เรื่อง ขออนุญาตจัดพิมพ์บทความ  
เรียน บรรณาธิการวารสารเนชั่นสุดสัปดาห์  
อ้างถึง วารสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 464 ลงวันที่ 23-29 เมษายน 2544

ตามที่วารสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 464 วันที่ 23-29 เมษายน 2544 ได้ตีพิมพ์บทความ  
สัมภาษณ์พิเศษ หัวข้อเรื่อง การกลับมาของพุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่ สัมภาษณ์และเรียบเรียง  
โดย นางสาวมนสิกุล โอวาทเภสัชช์ นั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเห็นว่า บทความพิเศษดังกล่าวเป็น  
ประโยชน์และจะสร้างความเข้าใจแก่พระสงฆ์ ผู้เรียน และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ถึงความสำคัญของพระพุทธ  
ศาสนาที่มีบทบาทต่อการจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงขออนุญาตจัดพิมพ์แพร่เพื่อ  
ประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

ขอแสดงความนับถือ

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มงานศาสนา

โทร. 668-7123 ต่อ 2426, 2427

โทรสาร 668-7275

เอกสารบทความสัมมนาพิเศษเรื่อง การกลับมาของพุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่ ฉบับนี้ เป็นการนำสาระที่ได้จากสิ่งพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 464 จากการศึกษาสัมมนา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยนางสาวมนสิกุล โอวาทเภสัชช์ เป็นผู้สัมมนาและเรียบเรียงและได้พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 23-29 เมษายน พ.ศ.2544

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเห็นว่าบทสัมมนาดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์และสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งความรู้และคุณธรรมอันจะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงได้จัดพิมพ์บทสัมมนาดังกล่าวนี้ขึ้น และขอขอบคุณคณะกรรมการเนชั่นสุดสัปดาห์ที่อนุญาตให้สำนักงานฯ ดำเนินการจัดพิมพ์เผยแพร่ และขอขอบคุณนางสาวมนสิกุล โอวาทเภสัชช์ มา ณ โอกาสนี้

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ



	หน้า
คำนำ	
การกลับมาของพุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่	1
★ กระทรวงใหม่ให้ความสำคัญของพระพุทธรูปศาสนามากขึ้นหรือลดลง	4
★ วัดจะกลับมามีบทบาทด้านการศึกษาได้อย่างไร	6
★ บวชเพื่ออะไร	10
★ การปฏิรูปการศึกษาที่ไปผนวกกับวัดจะทำได้อย่างไร	12
★ จะมีการเปิดประชาพิจารณ์เกี่ยวกับร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้หรือไม่ อย่างไร	16
★ ทำไมเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ไม่ค่อยมีเกี่ยวกับ การศึกษา	40



## การกลับมาของพุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่

\* มนสิกุล โอวาทเภสัชช์

สัมภาษณ์พิเศษ เรื่อง การกลับมาของพุทธศาสนา

“พระเอก” ของการศึกษาใหม่

จาก เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 464

วันที่ 23-29 เมษายน 2544 หน้า 18-20

สืบเนื่องมาจากกระแสร่าง พ.ร.บ. กระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำลังได้รับความสนใจ และมีประเด็นถกเถียงอยู่บางประการในร่าง พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่มีความเข้าใจว่า คณะสงฆ์และการจัดการศาสนสมบัติจะถูกปกครองโดยฆราวาสซึ่งเป็นตัวแทนจากศาสนาอื่นๆ ด้วย แต่การบริหารในศาสนาอื่นๆ กลับเป็นอิสระจากการปกครองจากกระทรวงใหม่ แล้วกลับไปขึ้นตรงกับกระทรวงมหาดไทยแทนเป็นต้น

นอกจากนี้ ประเด็นที่คุกรุ่นราวกับไฟไหม้ฟาง คือ รายละเอียดปลีกย่อยอีกมากที่อ้างว่าเป็นผลพวงมาจากแผนปฏิรูปการศึกษาใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพระพุทธรูปศาสนาทั้งระบบ ที่สำคัญคือจะลดความสำคัญของวิชาพระพุทธรูปศาสนาในโรงเรียน

โดยกลุ่มชาวพุทธที่ออกมาเคลื่อนไหวยกเอาหนังสือเล่มเล็กๆ เล่มหนึ่งว่าด้วย “เสรีภาพทางศาสนา” ข้อแนะนำเกี่ยวกับศาสนาในโรงเรียนของรัฐสำหรับผู้ปกครอง ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเอกสารแจกฟรีจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี มาเป็นประเด็นว่าจะมีการนำเอาหลักการศึกษาของต่างประเทศมาเป็นต้นแบบในการจัดการปฏิรูปการศึกษาแล้วจะละเลยเรื่องศาสนาพุทธอันเป็นหัวใจในการดำเนินชีวิตและการศึกษามาแต่ครั้งบรรพกาลของไทยไปเสีย

ความเป็นจริงนั้น เชื้อไฟได้ลามเลียพุทธศาสนาในระบบการศึกษามาตั้งแต่ครั้งที่ได้มีการเริ่มต้นปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างโรงเรียนขึ้นซึ่งก็เป็นข้อดีที่ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสได้เรียนหนังสือเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่สิ่งที่ตามมาก็คือ โรงเรียนได้ตั้งเด็กๆ ออกมาจากบ้านจากวัด และจากชุมชนเล็กๆ ด้วย โรงเรียนพาให้เด็กๆ ไปไกลถึงมหาวิทยาลัยและพาบินออกสู่โลกกว้างของการศึกษาไร้พรมแดนขณะเดียวกันทำให้รากฐานการ

---

ศึกษาที่เคยมีพระพุทธศาสนาเป็นแก่นแกนได้ถูกละเลยและถูกปิดออกจากบ้าน ถูกปิดออกจากชุมชน ถูกปิดออกจากระบบการศึกษา มาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ อย่างไม่รู้ตัว

พุทธศาสนาที่มีการสอนท่องจำกันในโรงเรียนในปัจจุบัน จึงเป็นเพียงมายาภาพ เป็นเจ้าถ่านของการปฏิรูปการศึกษาเมื่อร้อยกว่าปีมานี้เท่านั้นเอง

พระพุทธศาสนาที่แท้เป็นอย่างไร สำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร...ศ.นพ.ประเวศ วะสี กล่าวไว้ใน “ยุทธศาสตร์ทางปัญญา และการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤติ” ว่า

“ศาสนาเป็นระบบปัญญาอันยิ่งใหญ่ เป็นมรดกตกทอดที่มีค่ายิ่ง แต่ค่อนข้างถูกทอดทิ้งในทางความหมายในสังคมสมัยใหม่ที่เป็นสังคมวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ในโลกที่พัฒนาทางวัตถุอย่างเอียงข้างและสุดโต่ง มนุษย์เกิดเป็นโรคพร่องทางจิตวิญญาณ จนพูดกันว่าสมัยนี้มีวิกฤตการณ์ทางจิตวิญญาณทำให้มนุษย์ขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง แล้วก็ต้องเที่ยวหาอะไรมาเติม เช่น ยาเสพติด ความฟุ้งเฟ้อ ความรุนแรง ซึ่งกำลังระเบิดไปทั่วโลก และไม่มีที่ท่าจะแก้ไขได้เลย ถ้ามนุษย์ยังขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง

มนุษย์จะมีความสมบูรณ์ต่อเมื่อพัฒนาครบทุกด้านคือทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ซึ่งทางพุทธ เรียกว่า ทางปัญญา...”

มาถึงสาระสำคัญในที่นี้ **ดร.รุ่ง แก้วแดง** เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) หนึ่งในผู้ริเริ่มการปฏิรูปการศึกษามาตลอดชีวิต เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะนำพุทธศาสนากลับคืนสู่โรงเรียนอีกครั้งในการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในไม่ช้านี้

หากแต่ว่าพระพุทธศาสนาในมุมมองของนักการศึกษาแผนใหม่ที่จะนำเข้าสู่โรงเรียนจะสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่ ขอเชิญทุกท่านร่วมแสดงความคิดเห็น...



## กระทรวงใหม่ให้ความสำคัญของ

## พุทธศาสนามากขึ้นหรือลดลง

เรื่องการศึกษา กับ ศาสนา เป็นเรื่องเดียวกัน ศึกษาหรือศึกษาเป็นคำเดียวกัน ในอดีตไม่เคยพะลังคมไทย ทั่วโลกบทบาทการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับสถาบันศาสนา โดยตลอดทุกศาสนา ศาสนาพุทธเองก็ทำอย่างนี้มาตลอด สมัยก่อนเห็นได้ชัดว่าคนไทยเรียนรู้อะไรต่างๆ จากวัด เราจึงมักกล่าวว่า วัดคือโรงเรียน โรงเรียนคือวัด พระคือครู ครูคือพระ

สมัยก่อนพ่อแม่พาลูกๆ ไปฝากไว้กับพระเพื่อที่จะเรียนหนังสือ พระทำหน้าที่เป็นครู จนกระทั่งมาถึงร้อยกว่าปีที่ผ่านมาที่เราเริ่มต้นปฏิรูปการศึกษาไทยในครั้งแรกสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนนั้นระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่เรารู้จักว่าเป็นระบบโรงเรียนเข้ามาช่วงแรกเมื่อระบบโรงเรียนเข้ามาเรายังให้ความสำคัญกับวัดที่เราเรียกว่า การศึกษามวลชน แต่มาตอนหลัง การศึกษาที่เรียกว่าโรงเรียนพัฒนาเร็วกว่าวัด มีจำนวนโรงเรียนเกิดขึ้นมากมายได้รับงบประมาณจำนวนมากมหาศาล การศึกษาแบบฆราวาสจึงเติบโตขึ้นไปถึงระดับอุดมศึกษา

เมื่อเป็นดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับโรงเรียนในพุทธศาสนาเริ่มห่างกันมาเรื่อยๆ ตรงกันข้ามกับศาสนาอื่นที่สถาบันศาสนายังทำหน้าที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็ศาสนาคริสต์หรืออิสลาม

เราเองมีความเห็นว่า พุทธศาสนามีคำสอนที่ดีงาม โดยเฉพาะเรื่องการดำรงชีวิต รัฐธรรมนูญจึงเขียนว่า ต้องมีความรู้คู่คุณธรรม ถ้าเรามีความรู้อย่างเดียวจะมีปัญหา ถ้าเรามีแต่กำลังเครื่องที่เร็วขึ้น แต่ไม่มีระบบเบรกก็จะมีปัญหา เพราะฉะนั้น ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เขียนไว้ชัดเจน โดยเฉพาะมาตรา 6 **ที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ ครอบถ้วนทั้งคุณธรรมและจริยธรรม** เราจึงไปเขียนต่อไว้ในมาตรา 12 ว่า **สถาบันศาสนาทุกแห่งมีสิทธิที่จัดการศึกษาได้**

คำว่า การศึกษา หมายถึง การศึกษาในระบบโรงเรียนที่วัดเป็นเจ้าของสามารถมีนโยบายเน้นเรื่องการเรียนการสอนทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม หรือจะจัดการศึกษานอกระบบได้ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ก็เลยเห็นร่วมกันว่า **วัดน่าจะกลับมาบทบาทในการจัดการศึกษาอีกครั้งหนึ่งได้แล้ว**

## วัดจะกลับมามีบทบาทด้านการศึกษาได้อย่างไร

คือวัดอาจทำเป็นโรงเรียนเหมือนคริสต์ศาสนา หรืออย่างโรงเรียนของอิสลามที่มีขนาดใหญ่ทางภาคใต้และเข้มแข็ง สอนศาสนาและความรู้ควบคู่กันไป พุทธศาสนิกชนจึงอยากเห็นโรงเรียนพุทธศาสนากลับมานั้นเรื่องความรู้ และคุณธรรมควบคู่กันไป ต่อไปน่าจะเป็นจุดเน้นของโรงเรียนวัดที่มีความสามารถพิเศษด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด เพราะฉะนั้นโรงเรียนศาสนาควรจะเน้นเรื่องปราศจากยาเสพติด ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียน นอกจากนี้ต่อไปวัดเองก็จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ พระน่าจะกลับมาเป็นผู้สอนเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยกับชาวบ้านที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาคุยกันเรื่องศาสนา ธรรมะกับชีวิต ถ้าสอนในวงแคบก็สอนปกติ ถ้าสอนในวงกว้างอาจใช้สื่อ ถ้าสามารถทำได้อย่างเป็นทางการจะเข้าไปส่งเสริมเพื่อทำให้การเรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ **กลุ่มแรก** เป็นศาสนทายาท ทั้งพระและเณรที่จะเป็นผู้สอนต่อไป ทั่วประเทศมีประมาณ 300,000 รูป **กลุ่มที่สอง** เป็นกลุ่มที่กำลังเรียนอยู่ในระบบตั้งแต่อนุบาลไปจนกระทั่งอุดมศึกษา ถ้าร่วมกันสนับสนุนให้ได้เรียนพุทธศาสนาจนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ก็หมายความว่าคนไทยรุ่นใหม่จะเข้าใจเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างดี **ส่วนกลุ่มที่เหลือน** คือกลุ่มการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

วัดสามารถทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไปได้ เมื่อมาดูแล พบว่าวัดในพุทธศาสนามีจำนวน 30,000 กว่าวัด เท่ากับจำนวนโรงเรียนประถม โดยเฉลี่ยแล้วเกือบสองหมู่บ้านมีวัดหนึ่งวัด ถ้าวัดทุกวัดสามารถทำบทบาทได้อย่างเต็มที่ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติถือเป็นโอกาสดีที่สถาบันศาสนาพุทธจะกลับมาทำหน้าที่หลักในการสั่งสอนศาสนิกชนและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้า

ตอนนี้ กำลังทำรายละเอียดกันอยู่ เช่น ในมาตรา 12 ที่ระบุว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรงนี้ก็ต่อออกมาเป็นกฎกระทรวงแล้วในกฎกระทรวงต้องมาหาว่า ถ้าวัดจะจัดการศึกษาจะจัดอย่างไร ซึ่งต้องมาคิดในรายละเอียดว่า จะมีวิธีการอย่างไร ผู้เรียนจะเรียนอย่างไร รัฐจะอุดหนุนอย่างไร โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัด วัดจะสอนเพียงวิชาพุทธศาสนาอย่างเดียวหรือสอนอย่างอื่นด้วย เหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องคุยกันทั้งหมด

อย่างเช่น โรงเรียนของรัฐบาลในปัจจุบัน ถ้าวัดซึ่งเป็นนิติบุคคลมาขอใช้อาคารสถานที่ และเข้าไปดูแลที่เรียกว่าโรงเรียนราษฎร์การกุศลของวัดจะจัดการกันอย่างไร เพราะใน พ.ร.บ.ใหม่

---

ถ้าจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เราสามารถที่จะอุดหนุนได้เท่ากับโรงเรียนปกติ วัดก็เข้ามาดูแลได้อีก  
ครั้งหนึ่ง หลังจากบทบาทนี้หดหายไปเกือบหมดสิ้นในสังคมไทย มีเหลืออยู่น้อยมากที่โรงเรียนวัด  
จะทำอย่างเป็นระบบ หากทำได้ก็จะทำให้การเรียนการสอนเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ในการทำลักษณะนี้ เนื่องจากว่าการเรียนการสอนพุทธศาสนาช่วงหลังน้อยลง แล้วพระที่  
สอนเก่งๆ เทศน์เก่งๆ มีน้อยมาก ยิ่งสอนเด็กๆ ยิ่งมีน้อยมากไปอีก เนื่องจากเด็กรุ่นหลังต่างกับรุ่น  
ผม รุ่นผมสื่ออื่นไม่มี กิจกรรมอื่นๆ ไม่มี เย็นๆ กลางคืนก็ไปอยู่วัด ไปเรียนรู้จากพระ ไปนั่งคุยกันกับ  
เด็กวัด มีหลวงพี่มาสอนหนังสือก็เรียกว่าเหมาะ

เดี๋ยวนี้ เราบอกให้เด็กมาวัด มาคุยธรรมะ คำถามที่เด็กถามคือว่า แล้วสนุกกว่าทีวีหรือ  
เปล่า ถ้าเราไม่สามารถหาพระที่สอนเก่งแล้วสนุกได้ การสอนพุทธศาสนามีปัญหาตรงนี้ ส่วน  
ศาสนาอื่นยังทำหน้าที่อยู่ พัฒนารูปแบบการสอนที่สนุกสนานสอดคล้องกับหลักจิตวิทยา **ทาง  
สำนักงานจึงได้ทำการวิจัยเรื่องนี้มาก ทำงานวิจัยเกือบทั่วโลกว่า บ้านอื่นเมืองอื่นเขาทำ  
อย่างไร เพราะการจัดหลักสูตรการศึกษาต้องทำให้เด็กอยากรู้อยากเรียน**

ถ้าวัดกลับมาทำหน้าที่การสอนใหม่ต้องทำให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา โดยเฉพาะ  
สำหรับเด็กสองกลุ่ม คือ กลุ่มเด็กกับกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเรียกว่าเป็นวัยที่เขามีทางเลือก จึงต้องปรับเรื่อง  
โครงสร้าง แล้วก็มาปรับเรื่องเทคนิคการสอน และเทคนิคการเผยแพร่ ที่ผ่านมาเราเน้นการสอนพุทธ  
ศาสนาโดยการท่อง เมื่อเป็นการท่องเด็กก็เบื่อ มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ยิ่งลำบากเข้าไปใหญ่  
จึงต้องช่วยกันหาวิธีการที่จะนำพุทธศาสนากลับเข้ามาในการเรียนการสอนอีกครั้ง ไม่อย่างนั้น  
พุทธศาสนาจะยิ่งห่างเหินกันมากขึ้นๆ

ในนิตยสารเอเชีย วีค เพิ่งสำรวจเรื่องการนับถือศาสนาปรากฏว่า ในเอเชียศาสนาอื่นเพิ่ม  
ขึ้น ศาสนาพุทธลดลงค่อนข้างมาก อาจเป็นเพราะเราหยุดการพัฒนา การเผยแพร่ และด้านการ  
สอนหรือเปล่า ผมไม่ทราบ

ปัจจุบันมีพระมากจริง แต่ช่วงหลังพระผู้ใหญ่ท่านบ่นว่าพระที่บวชเรียนตอนหนุ่มๆ น้อยลง  
พระที่อายุมากขึ้น เข้ามามากขึ้น และท่านก็ไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และไม่ได้ศึกษา  
ในเรื่องวิธีการเผยแพร่ หรือวิธีการสอน

---

---

## บวชเพื่ออะไร

ถ้าในแง่ระบบพุทธศาสนา เราทำยาก เพราะสถาบันพุทธศาสนาที่เป็นระบบจริงๆ มีน้อยมาก เราต้องเข้าใจว่า การบวชของเราเป็นประเพณี ส่วนผู้ที่ตั้งใจบวชเพื่อพ้นทุกข์มีแต่ไม่มาก ส่วนมากพระกลุ่มนั้นส่วนใหญ่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ที่จะไปบวชที่นั่นจะต้องไปเป็นปะชาวยุ่ระยะหนึ่งในช่วงเป็นปะชาวกัเรียนรู้อบรมปฏิบัติพระไปด้วย แล้วก็ศึกษาเรื่องธรรมะ ฝึกสมาธิ วิปัสสนาไปก่อน กระทั่งมีความรู้สึกซึ่งแล้วจึงบวช ท่านเหล่านี้ส่วนใหญ่บวชแบบคนมีความรู้ มีความเข้าใจเพื่อที่จะพ้นทุกข์ คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้สึกแต่มีน้อยมากในปัจจุบัน

เดี๋ยวนี้ ส่วนใหญ่พอครบบวชก็บวชเป็นประเพณี พอบวชแล้วไม่มีระบบการสอนที่ทำให้เข้าใจเรื่องธรรมะ เรื่องชีวิตแล้วตอนหลังชายไทยบวชจำนวนวันน้อยลง เช่น เมื่อก่อนเคยบวชตั้งสอง-สามพรรษา เดี่ยวนี้บางคนก็บวชเพียงแค่สอง-สาม อาทิตย์เท่านั้นเอง

จำนวนวันที่บวชไม่น่าเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องธรรมะเรื่องคุณค่าชีวิต บางคนบวชไม่กี่วัน แต่เจอพระอาจารย์ที่ปฏิบัติปฏิบัติชอบสอนให้ ก็อาจเปลี่ยนชีวิตของเขาทั้งชีวิตได้

แต่วัดที่ทำบทบาทตรงนั้นก็มีไม่มาก พระที่เป็นระดับพระอาจารย์ที่สอนแล้วอธิบายให้เข้าใจ มีไม่มาก ถ้าเทียบศาสนิกชนจำนวน 57-58 ล้านคน ต้องมีพระอาจารย์มากพอสังเกตไหมว่า เดี่ยวนี้ถ้าสนใจศาสนาต้องเดินทางไปไกลมาก ตรงนี้ต้องช่วยกันที่จะทำให้วัด ซึ่งเปรียบเสมือนโรงเรียนสามารถสอนธรรมะได้ และต้องมีพระผู้สอนที่สอนให้เข้าใจด้วยรวมถึงสถานที่ในการเผยแผ่ศาสนาให้คนเข้าใจ

**จริงๆ แล้ว พระหนุ่มหรือไม่หนุ่ม ไม่น่าจะเป็นปัญหา  
ปัญหาน่าจะอยู่ที่ผู้ที่จะบวชเข้าใจอย่างถ่องแท้หรือเปล่า  
ว่าบวชเพื่ออะไร พระป่ารูปหนึ่งเคยกล่าวว่า  
พระไม่จำเป็นจะต้องมีมากก็ได้ แต่เป็นพระแท้มุ่งขัดเกลา  
ตนเองเพื่อพ้นทุกข์ ขณะเดียวกันก็ช่วยชาวโลกให้เห็นทาง  
พ้นทุกข์ได้เช่นกัน**

## การปฏิรูปการศึกษาที่ไปผนวกกับวัด

### จะทำได้อย่างไร

เรากำหนดไว้เป็นกฎหมายชัดเจนคือ หนึ่ง ต้องรณรงค์ในเรื่องของคุณธรรม เป้าหมาย คือให้คนไทยเป็นคนดี ก็คือมีคุณธรรม และเป็นคนเก่ง และเป็นคนที่มีความสุข

เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ในพุทธศาสนามีสอนมาตั้งสองพันห้าร้อยกว่าปีแล้วมีตัวอย่าง มีตัวชี้วัด และมีความสำเร็จ เพียงแต่ว่าช่วงหนึ่งเราละเลย จริงๆ แล้ว เรื่องการสอนพุทธศาสนาไม่ใช่วิชาท่อง แต่เป็นวิชาปฏิบัติ ตรงกับการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จริงๆ แล้ว เรื่องเหล่านี้ผู้เรียนเรียนรู้แล้วผู้เรียนจะได้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ครูจึงต้องกลับไปศึกษาแล้วอธิบายให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน ถ้าครูพูดอะไรที่ห่างไกลตัวเด็กกลุ่มปัจจุบันมากเกินไป นอกจากไปไม่ถึงแล้ว เด็กก็จะไม่เชื่อ

ทำอย่างไร ให้เด็กเกิดความเชื่อก่อน เพราะเด็กรุ่นใหม่ถ้าครูไม่พูดภาษาของเขา เขาก็จะไม่เชื่อ ครูจะให้เขาเรียนได้ ครูต้องพูดในภาษาของเขา เด็กเมื่อร้อยปีที่แล้วกับปัจจุบันมันเปลี่ยนไปแล้ว

เรื่องของธรรมะการสอนแบบท่องจำ ไม่ได้ช่วยอะไรมันขึ้นอยู่กับการประพฤติปฏิบัติ และก็สอดคล้องกับกฎหมายใหม่ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เองแล้วก็ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ด้วย โดยมีกลุ่มเพื่อน มีครู พ่อแม่ เข้ามาช่วยเรื่องการประเมิน การประเมินโดยข้อสอบปรนัยจะมีผลน้อยมาก ในกรณีของการเรียนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา

ท่ามกลางวิกฤตการณ์การเรียนการสอนเรื่องพุทธศาสนาหรือวิกฤติทางด้านคุณธรรม และจริยธรรม สิ่งที่สำคัญซึ่งเป็นศัตรูอย่างรุนแรงคือยาเสพติด เพราะฉะนั้น ถ้าทุกคนไม่มาช่วยกันหมายถึงตัวผู้เรียนเอง ตัวครู ตัวพ่อแม่ ตัวผู้บริหารการศึกษาและกลุ่มเพื่อน ถ้าหันหลังชนกันไม่มาช่วยกันให้เด็กเข้าใจเรื่องชีวิตสิ่งหนึ่งที่ทำให้เด็กมีโอกาสพลาดได้ง่าย คือยาเสพติด

สมัยก่อนไม่ค่อยมีปัญหา อยู่กับเพื่อน อยู่คนเดียวได้ตอนนี้ไม่ได้ เหมือนพ่อแม่ถือแขนข้างหนึ่ง ยาเสพติดถือแขนอีกข้างหนึ่ง ใครดึงแรงคนนั้นได้ไป พ่อแม่จำนวนมากเห็นภัยอันตรายของยาเสพติดก็เริ่มหันหน้ามาคุยกัน การพาเด็กคนหนึ่งข้ามพ้นวัยที่มีปัญหาไปสู่วัยผู้ใหญ่ ปลอดภัย ปลอดภัย เป็นเรื่องใหญ่

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงเปิดโอกาสว่าถ้าครอบครัวจะจัดการศึกษาเอง ก็ทำได้ เพราะว่าการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นเรื่องสำคัญ ดีกว่าออกมาเรียนในโรงเรียนที่ดีที่สุดแพงที่สุด แต่พอพ่อแม่มารู้อีกทีลูกก็เสียคนเพราะติดยาเสพติดไปเรียบร้อยแล้ว

ท่ามกลางวิกฤติ จึงเป็นมุมมองที่พ่อแม่ ซึ่งไม่เคยสนใจกลับมาสนใจอีกครั้งหนึ่ง

## เมื่อการปฏิรูปการศึกษาจะทำศาสนาให้มีบทบาทใน

### การเรียนการสอน แล้วทำไมร่าง

พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม จึงเป็นที่ถกเถียงกันว่า

### “ละเลยพระพุทธศาสนา”

มี พ.ร.บ. อีกฉบับหนึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างและระบบบริหาร ซึ่งจริงๆ แล้วจะมีคนกลุ่มหนึ่งอ่านแล้วไม่เข้าใจ ที่ออกมากล่าวว่าพระวาทะจะปกครองพระบ้าง ตรงนี้ไม่มี เพราะผู้ที่จะปกครองพระยังเป็นมหาเถรสมาคมอยู่ จริงๆ แล้ว ร่าง พ.ร.บ. ฉบับใหม่เกือบไม่ได้พูดถึงตรงนั้น ไม่มีการไปยกเลิก ไม่มีการไปตัดต่อ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

วัดยังคงเป็นนิติบุคคลอยู่เหมือนเดิม แต่ตอนนี้ที่เราทำกันอยู่คือทำอย่างไรให้วัดและสถาบันศาสนาเข้ามาทำเรื่องการศึกษาบ้าง อาจทำให้เกิดปัญหาบ้างในการคุยกันระหว่างพระผู้ใหญ่กับทางสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) เข้าใจว่าใช้เวลาอีกระยะหนึ่งค่อยๆ คุยกันไป แม้กระทั่งเรื่องที่ทำกันเป็นห่วงเรื่องศาสนสมบัติกลาง ปรับความเข้าใจกันเสีย ก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร ทุกอย่างยังเหมือนเดิม เพียงแต่ว่า เปิดโอกาสในส่วนเรื่องการศึกษา ในส่วนที่จะกระทบคงเป็นเรื่องของกรรมการศาสนาซึ่งเข้าใจว่า รัฐบาลกำลังหาทางแก้

ผมคิดว่า **เทียวนี่เป็นโอกาส ถ้าเราไม่สามารถหลอมรวมการศึกษา กับศาสนาเข้าด้วยกัน โอกาสที่เราจะสร้างคนไทยที่มีความรู้คู่คุณธรรมจะทำได้ลำบาก**

ปัญหาของสังคมไทยช่วงนี้ ความคิดหลากหลาย แต่ละคนมีมุมมองต่างๆ กันไป ซึ่งเป็นเรื่องดี แต่จะทำอย่างไรให้มาคุยกันจริงๆ แล้ว ควรจะอ่านร่าง พ.ร.บ. นี้ให้ละเอียดและลึกซึ้งก่อน เพราะเวลาคนหนึ่งอ่านก็ตีความกันไปตามภูมิหลังของแต่ละคน

## จะมีการเปิดประชาพิจารณ์เกี่ยวกับร่าง

### พ.ร.บ. ฉบับนี้หรือไม่ อย่างไร

เราทำกันอยู่แล้ว ในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาที่ดี ปฏิรูปการเรียนรู้อีกดี จะมีคำถามขึ้นเป็นระยะ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคม ถ้าไม่ช่วยกันบอก เราก็ไม่รู้ว่ามีปัญหา ที่ทางสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) เขียนอย่างนี้แต่เขาไปอ่านอีกอย่างหนึ่ง เขาออกมาบอกก็เป็นเรื่องดี ที่เราทำงานกันเรื่องนี้ไม่มีใครบอกว่าเป็นปัญหา การถกเถียงในหลักของพระพุทธศาสนาจะนำไปสู่ปัญญา บังเอิญสังคมไทยไม่ค่อยคุ้นกับเรื่องการถกเถียงเพราะระบบการศึกษาของเราใช้ความจำมาตลอด ใช้ความเชื่อเป็นสังคมที่ไม่ถาม ไม่ถามว่าทำไม

ทุกเรื่องเป็นกระบวนการทางสังคม เราต้องคุยกัน ทางเดินหรือมรรค มีหลายทางแต่เป้าหมายเดียวกัน คือทำอย่างไร ให้คนไทยมีระบบการศึกษาที่ดีที่สุดเป็นคนดี เป็นคนเก่งพอที่จะอยู่ในสังคมโลกนี้ได้ และมีชีวิตที่มีความสุข ดี เก่ง มีความสุขก็เป็นคำทางพุทธศาสนา คือหลุดพ้น จนกระทั่งสามารถที่จะมองอะไรกลับมาอย่างเข้าใจได้

สมัยพุทธกาล ก็เถียงกันอย่างนี้แหละ มรรคมีหลายวิธี บางคนไปทางหนึ่งแล้วก็ยังกลับมาถามพระพุทธเจ้าว่า ใช้หรือเปล่า พระพุทธเจ้าก็ตอบว่า ไม่ใช่ ทางนี้ไม่ใช่ทางแห่งการหลุดพ้น ต้องกลับมาอีกทางคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นการสอนที่บอกตรงๆ เราก็ต้องทดลองไป เดินไป ในสมัยพุทธกาลก็ใช้ตัวเองเป็นผู้เดิน หลงทางไปบ้างก็สามารถกลับมาบรรลุเป็นพระอรหันต์ได้อย่างองคุลิมาล เรียกว่านักฆ่ามีอาชีพรู้ ก็ทดลองว่าการเรียนรู้เป็นอย่างนี้ พอมาเจอพระพุทธเจ้าสอนก็ดวงตาเห็นธรรม สำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้ ประวัติพระอรหันต์แต่ละองค์ไม่เหมือนกันเลย เพราะฐานที่มาแตกต่างกันเยอะ เป็นเศรษฐีก็มีเป็นชาวนาก็มี

ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นกระบวนการเรียนรู้ของคนในสังคมอย่างตลกใจ เราก็มาเรียนรู้ไปด้วยกัน จนมาถึงทางออกที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นทางออกเพื่อชาติและสังคม ดังที่พระพุทธองค์สอนว่าอะไรที่ถูกต้อง ต้องเป็นไปเพื่อหลุดพ้น

## ทำไมเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติไม่ค่อยมีเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนากับการศึกษาเลย

เนื่องจากว่าเดิมสำนักงานนี้ ทำเรื่องการศึกษามาก่อน เพราะฉะนั้น เมื่อ พ.ร.บ.การศึกษา  
แห่งชาติ มาตรา 33 กำหนดบทบาทใหม่ในเรื่องการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพราะฉะนั้น  
เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับที่นี่ เราเริ่มต้นใช้กระบวนการวิจัยเริ่มทยอยสิ่งต่างๆ เหล่านี้ออกมา แต่  
เนื่องจากว่า โดยข้อกำหนดแล้วเราต้องดูแลทุกศาสนาที่ทางการรับรอง เราจึงทำทุกศาสนาไม่  
เหมือนกรมการศาสนาที่เน้นเรื่องพุทธศาสนาอย่างเดียว

เราจำเป็นต้องศึกษาว่า ระบบอื่นเขาสอนกันอย่างไร เป็นหลักเดียวกับที่ชุมชนพูดว่า  
รู้เขารู้เรา แต่ไม่ได้หมายความว่าเราเอาของเขา มา แต่เรามาเลือกกำหนดสิ่งที่ดีที่สุด  
สำหรับเรา ถ้าเราไม่รู้เขา เราพยายามปรับปรุงแต่ของเรา เราก็เสียโอกาส แต่ถ้าเรา  
เราก็ปรับของเราได้ดีขึ้น ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ประเทศอเมริกา ของอินเดียก็มี อเมริกาก็มี ออสเตรเลีย  
ก็มี อย่างเล่มที่หลายคนนำไปติงว่ามีปัญหา ก็คือจริงๆ แล้วในอเมริกาเขาต่างจากเรา เขาไม่มีการ  
สอนศาสนาในโรงเรียนของรัฐ แต่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ถ้าผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ในศาสนาที่เขา  
เชื่อ ทางโรงเรียนก็จะสอนให้

เนื่องจากคนที่ไปอยู่อเมริกาไปบนความขัดแย้งของคนที่นับถือศาสนา เพราะฉะนั้นระบบ  
ที่เข้มแข็งมากของเขาคือเรื่องศาสนา โปสท์เขายังทำหน้าที่สมบูรณ์มาก คนไปโปสท์วันอาทิตย์สูง  
การสอนก็เข้มแข็ง เป็นระบบใหญ่ที่เชื่อมโยงกันทั้งหมด

อีกอย่างหนึ่งก็คือ เนื่องจากงานแปลเป็นงานที่ทำได้เร็วส่วนเรื่องพุทธศาสนา เราก็ทำเยอะ  
แม้กระทั่งเรื่องบทบาทของแม่ชีไทยก็เป็นงานวิจัย แต่ประเด็นสำคัญคือ เราหาคนที่ทำงานวิจัย  
เรื่องพุทธศาสนายาก

จริงหรือ ไม่น่าหายาก  
เพราะคนที่สนใจเรื่องการศึกษาที่มีรากฐาน  
จากพุทธศาสนายังมีอยู่มาก



คือมีคนสนใจพุทธศาสนามี แต่คนที่สนใจพุทธศาสนาและรู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัยมีน้อยมาก เราขอประกาศทางนี้เลยกำลังหาอยู่ ใครสนใจทำงานวิจัยตรงนี้เข้ามาเลย รู้กระบวนการวิจัย เขียน

---

หนังสือได้ด้วยมาช่วยกันทำ ตอนนี้เรากำลังทำกรณีศึกษาเรื่องของวัดอยู่หลายวัด เช่น วัดบางไผ่ ไก่อของกลุ่มแสงเทียนที่เข้ามาทำกิจกรรมทางสังคม เขาเลี้ยงเด็กอย่างไร สอนศาสนากับเด็กอย่างไร

เราเคยไปทำงานกับท่านอาจารย์พุทธทาสที่สวนโมกข์ว่าเราควรจะสอนอะไรให้กับเด็กท้ายที่สุดแล้วท่านกล่าวว่าถ้าสอนธรรมะล้วนๆ เด็กจะรับยาก ก็มาสอนเรื่องหน้าที่ หน้าที่ต่อใคร หน้าที่ต่อพ่อแม่ หน้าที่ต่อครู หน้าที่ต่อเพื่อน หน้าที่ต่อสังคม หน้าที่ต่อประเทศชาติ คือทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด

หนังสือเล่มนั้นใช้อยู่พักหนึ่งที่โรงเรียนประถมศึกษาแล้วก็มาใช้พัฒนาใหม่ที่การศึกษาเอกชน หลังจากนั้นก็หายเงียบก็คิดว่าหนังสือเล่มนี้น่าจะกลับมาใช้ในโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง

&&&&

## กลุ่มงานศาสนา

### สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 ได้วางแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้คือ “มาตรา 73 รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ ได้บัญญัติให้มี กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีสภาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นองค์การหนึ่งของกระทรวงฯ ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบายและแผนด้านศาสนา ด้านการจัดการศึกษาให้มี “ความรู้คู่คุณธรรม” ทุกระบบและประเภทการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ในฐานะหน่วยงานพิจารณาเสนอแนะนโยบายและวางแผน ซึ่งจะพัฒนาเป็นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติดังกล่าว ได้ตระหนักและให้ความสำคัญของการดำเนินการตามแนวทางรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่คนทั้งชาติ

กลุ่มงานศาสนาจึงได้รับมอบหมายภารกิจดังกล่าวจาก สกศ. ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2543 เป็นต้นมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากลุ่มงานจะได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ จากทุกส่วนของสังคม เพื่อดำเนินงานด้านศาสนาและการศึกษาศาสนาของชาติให้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กลุ่มงานศาสนา

---

## ภารกิจกลุ่มงานศาสนา

กลุ่มงานศาสนา มีบทบาทและหน้าที่ตามคำสั่งของ สกศ. ที่ 61/2543 ดังนี้

1. ศึกษาวิจัยการดำเนินงานด้านศาสนาและการศึกษาศาสนาทั้งในและต่างประเทศ
2. จัดทำข้อเสนอนโยบายและแผนด้านศาสนาและประสานงานการจัดทำนโยบายและแผนด้านศาสนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาด้านศาสนาของชาติ กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศาสนาและวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. เสนอแนวทางการสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงานด้านศาสนา และการศึกษาด้านศาสนา
4. สนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานเครือข่ายองค์กร การดำเนินงานด้านศาสนาและการศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้
5. ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานด้านศาสนาและประเมินการศึกษาด้านศาสนา
6. เสนอความเห็นเกี่ยวกับการกั้นกรองกฎหมาย และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านศาสนา
7. ปฏิบัติงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

การกลับมาของ พุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่ ฉบับนี้เป็นการนำสาระที่ได้จากสิ่งพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 464 จากการสัมภาษณ์ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยนางสาวมนสิกุล โอวาทเภสัชช์ เป็นผู้สัมภาษณ์และเรียบเรียงและได้พิมพ์เผยแพร่เมื่อ วันที่ 23-29 เมษายน พ.ศ.2544

ความเป็นจริงนั้น เชื่อไปได้ลามเลียพุทธศาสนาในระบบการศึกษามาตั้งแต่ครั้งที่ได้มีการเริ่มต้นปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ความสำคัญกับการสร้างโรงเรียนขึ้นซึ่งก็เป็นข้อดีที่ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสได้เรียนหนังสือเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่สิ่งที่ตามมาก็คือ โรงเรียนได้ตั้งได้กๆ ออกมาจากบ้านจากวัด และจากชุมชนเล็กๆ ด้วย โรงเรียนพาให้เด็กๆ ไปไกลถึงมหาวิทยาลัยและพาบินออกสู่โลกกว้างของการศึกษาไร้พรมแดนขณะเดียวกันทำให้รากฐานการศึกษาที่เคยมีพระพุทธานุศาสนเป็นแก่นแกนได้ถูกละเลยและถูกปิดออกจากบ้าน ถูกปิดออกจากชุมชน ถูกปิดออกจากระบบการศึกษา มาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ อย่างไม่รู้ตัว

ISBN 974-241-269-3